

İSMAİL BEŞİKÇİ: ERMENİ SOYKIRIMIYLA İLGİLİ İKİ TEMEL SORUN

Posted on 14/10/2014

Ermeni soykırımını gündeme geldiği zaman Türk tarihçiler şöyle söylüyorlar: “Yıllardır arşivlerde çalışıyoruz. Soykırım olayını doğrulayacak hiçbir belge yok.

Başbakanlık arşivlerine, Cumhurbaşkanlığı arşivlerine, Türkiye büyük Millet Meclisi arşivlerine... Arşivlerine girdik... Bütün arşivleri inceledik, soykırımını doğrulayacak hiçbir belge bulamadık. Soykırım Türk devletini zorda bırakmak için Türk karşıtlarının uydurduğu bir yalandır...” Bu, genel olarak devletin ve hükümetin görüşüdür. Türk tarihçiler, uzmanlar, Türk basını bu görüşü doğrulamak için büyük bir çaba içindedir. Sivil toplum kurumlarının önemli bir kesimi de bu görüş doğrultusunda çalışmaktadır.

İnkâr anlayışını biraz irdelemek gerekir. Bunun için iki olayla ilgili olarak bazı düşünceler geliştirmek gerekiyor.

Cezaevlerinde Yapılan Katliamları Nasıl İncelemek Gerekir?

24 Eylül 1996’da Diyarbakır cezaevinde bir olay meydana geldi. Güvenlik güçleri PKK’li yurtseverlere saldırdı. Tüfek dipçikleriyle, kalaslarla, zincirlerle saldıran güvenlik güçleri 10 yurtsever Kürtü döverek öldürdü. Katledilen Kürt yurtseverlerinin isimleri bellidir. Bir o kadar Kürt yaralandı. Yaralananlar, sakatlananlar, yaralı halleriyle Gaziantep Özel Tıp cezaevine sürgün edildiler. Yaralananlar ve sürgün edilenlerin isimleri de bellidir.

Bu olayla ilgili olarak katliama uğramış Kürt yurtseverlerinin yakınları dava açtı. Olaya

karışan güvenlik güçlerinin ifadesi bile alınmadı. Bu kişiler duruşmalara hiçbir zaman gelmediler. Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi bunları duruşmalara getiremedi. Mağdur yakınlarının avukatlarının bu dosyayı Avrupa insan hakları mahkemesine götürdüğü kanısındayım.

O dönemde başbakan Prof. Necmettin Erbakan'dı. Adalet bakanı Şevket Kazan'dı. İç işleri Bakanı Mehmet Ağar'dı. Genelkurmay Başkanı Orgeneral İsmail Hakkı Karadayı idi.

Bu olayı basının yazdığı kadar biliyorum. O zaman ben de İstanbul'da Metris Cezaevi'ndeydim.

Bu olayla ilgili olarak hükümet açıklama yapmaktan hep kaçındı. Açıklama yapmak zorunda kaldığı zaman ise "teröristler birbirlerine saldırmışlardır. Güvenlik güçlerinin bir saldırısı yok" demişlerdir.

Buna benzer bir olay da 26 Eylül 1999'da Ankara'da, Ulucanlar Cezaevi'nde yaşandı. Güvenlik güçleri 5. Koğuştta tutulan yurtseverlere cezaevi hamamında saldırdı. Kalaslarla, demir çubuklarla, zincirlerle yapılan saldırıda 10 yurtsever katledildi, bir o kadarı da yaralandı, sakatlandı. Katledilen, yaralanan, sakatlanan devrimcilerin, yurtseverlerin isimleri de bellidir.

Katledilen devrimcilerin yakınları bu olaya ilişkin olarak dava açtılar. Bu olayda da hükümet açıklama yapmak zorunda kaldığı zaman "teröristlerin kendi aralarındaki çatışmalar" dedi.

Bu dönemde Başbakan Bülent Ecevit'ti. Adalet Bakanı Prof. Hikmet Sami Türk, İçişleri Bakanı Saadettin Tantan'dı, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hüseyin Kıvrıkoğlu idi.

O dönemde, Bursa Özel Tip Cezaevi'nde idim.

Seksen sene sonra, diyelim 2080’lerde bu iki olay araştırılmak, incelenmek isteniyor. Bu inceleme, araştırma nasıl yapılabilir? Devletin ve hükümetin bu araştırmacılara karşı tutumu ne olabilir?

Bu süre içinde, Türk siyasal sisteminin temel özelliğinin, örneğin resmi ideolojinin korunduğunu düşünelim.

Bu koşullarda, devletin, devlete bağlı basın, üniversitenin, yazarların tutumuyla özgür araştırmacıların tutumunun birbirine zıt olacağı hemen görülebilir. Devletin, devlet kurumları olan üniversitenin, basının, devlete, resmi görüşe bağlı yazarların, araştırmacıların tutumu herhalde şöyle olur.

Başbakanlık, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı arşivlerine bakılır. Buralardan Diyarbakır’a, Diyarbakır Cezaevi’ne gönderilen bir emir, bir talimat aranmaya çalışılır. “Falancaları, falanca gruptan teröristleri imha edin” şeklinde bir talimat. Buna benzer bir talimat, yazı, emir bulunmadığı zaman “güvenlik güçlerinin böyle bir saldırısı yoktur. Arşivlerde, dikkatli bir şekilde yaptığımız araştırmalarda buna ilişkin küçük bir belge bile bulunamamıştır” denir.

Arşiv çalışmaları daha sonra Diyarbakır’da yapılır. Valilikte, adliyede, cezaevi müdürlüğünde, emniyet müdürlüğünde arşivlerde araştırmalar yapılır. “Falanca gruptan teröristleri şiddet kullanarak imha edin” şeklinde bir yazı, bir talimat aranmaya çalışılır. Bulunamadığı zaman da “güvenlik güçlerinin böyle bir saldırısı yoktur, buna ilişkin küçük bir belge bile yoktur” denir. Bu tür iddiaların, devleti zor durumda bırakmak iste-yen dış düşmanlar, iç düşmanlar tarafından gündem getirildiği söylenir.

95-100 yıl önceki Ermenilere, Asurilere, Süryanilere ilişkin olaylar arşiv-lerden böyle araştırılıyor. Bir talimat bir yazı aranıyor. Hâlbuki soykırım sürecinde, karar verme ve bu kararın yaşama geçirilmesi sürecinde merkezi yönetimle taşradaki çeşitli görevliler

arasında, pek çok toplantı, gizli toplantı gerçekleştirilmiş olabilir. Bu toplantılarda, merkezdeki yöneticiler taş-ıradaki görevlilere, hangi durumlarda nasıl hareket edeceklerini zaten öğretmişlerdir. Simon des Fr. Precheurs, 1915 Bir Papazın Günlüğü, Kartal Yuvası Mardin’de Beklenmedik Felaket Ermeni-Asuri Süryani Soykırımını (çev. Mehmet Baytimur Peri Yay., 2008), kitabında Diyarbakır valiliğinde, vali, savcı, emniyet müdürleri, kaymakamlarla, çeşitli kademedeki görevliler arasında pek çok toplantının yapıldığını vurgulamaktadır (s. 21 vd.). Bu toplantıların gizli toplantılar olduğu da vurgulanmaktadır. Haberleşmede şifre kullanılıyor da olabilir. Bu bakımdan arşivlerde belge, yazı, talimat vs. aramak sağlıklı bir yöntem değildir. Hitler’in bile Yahudilere ilişkin böyle açık bir talimatı yoktur. Bkz. Recep Maraşlı, Ermeni Ulusal Demokratik Hareketi ve 1915 Soykırımını, Peri Yay., 2008, s. 175 vd...

Bunun yanında bazı uzmanlar İttihat ve Terakki Fırkası’nın önderleri, Enver Paşa, Talat Paşa ve Cemal Paşa’nın İstanbul’u, Osmanlı İmparatorluğu’nu terk ederlerken bazı belgeleri yaktıklarını bildirmektedirler. “Cağaloğlu’ndaki hamamlarda günlerce bu belgeler yakıldı” demektedirler. Prof. Dr. Selim Deringil, Neşe Düzel’in kendisiyle yaptığı bir röportajda, Osmanlı’nın son dönemlerinde, Cumhuriyetin ilk yıllarında Alevilere, Ermenilere, Kürtlere ilişkin politikaları, uygulamaları dile getirmektedir. 29-31 Mart 2010’da Taraf Gazetesi’nde yayımlanan bu röportajın üçüncüsünde yukarıda belirtmeye çalıştığımız konuya da değinmektedir.

İttihatçı önderlerin yaktıkları, yakılmasını istedikleri belgeler hangileriydi? Bu konunun üzerinde düşünmekte yarar var.

Ermeni soykırımını gündeme geldiği zaman arşivlerden belge aramanın doğru olmadığını belirtmeye çalışıyorum. Yukarıda sözünü etmeye çalış-ı-tım iki olay için de aynı şey söylenebilir. Doğru olan yöntem şu olabilir. Olayların geçtiği günlerdeki basını incelemek, mağdur yakınlarının tanıklıklarına başvurmak çok daha sağlıklı bir yöntem olabilir.

Ermeni soykırımı, Asuri, Süryani soykırımı söz konusu olduğu zaman 1928'deki harf inkılabı üzerinde de durmak gerekir. Harf inkılâbı yeni ne-sillerin Osmanlı ile bağıını tamamen koparmıştır. O dönemdeki basının incelenememesi şüphesiz çok büyük bir eksiklik. Yeni nesiller o dönemi ancak devletin, devlete yakın yazarların ortaya koyduğu kadarı bilebiliyor.

“Pek Çok Ermeni'yi Kurtardık” Sözü Ne Anlama Geliyor?

Son yıllara kadar, Ermeni soykırımı denildiği zaman hep savaş cephesindeki Ermenilerden, Erzurum, Sivas, Muş, Bitlis, Van, Diyarbakır vs. Ermenilerinden, bunların tehcire tabi tutulduğundan söz edilirdi. Batı ve Orta Anadolu'da yaşayan Ermenilere dokunulmadığı anlatılırdı. Eskişehir'de, Bursa'da Tokat'ta, Kastamonu'da, Yozgat'ta yaşayan Ermenilerin de tehcire tabi tutulduğu artık biliniyor. Geçmiş yıllarda sadece Ermenilerin soykırımı uğratıldığı vurgulanırdı. Artık Asuri Süryanilerin de soykırımı uğratıldığı konuşuluyor.

İşte bu konuda gerek Türklerde, gerek Kürtlerde şöyle bir anlatım var. “Ermenilere zulüm yapılmış olabilir ama pek çok Ermeni'yi de sakladık, kurtardık”. Bu ifadenin biraz irdelenmesi gerekir.

Kurtarılanlara bakıldığı zaman daha çok genç kızlar, küçük çocuklar olduğu görülüyor. Gerek Kürtlerde, gerek Türklerde aileler bunları Müslümanlaştırmışlar ve kendi hizmetlerine almışlardır. Ailede hizmetçi olarak, besleme olarak kullanılıyor. Bazı genç kızları Müslüman edip evlenmişler. Donald E. Miller ve Lorna Touryan Miller tarafından hazırlanan Tanıkların Dilinden Ermeni Soykırımı (çev. Ajda Pelda, Peri Yay., 2006) kitabında Müslümanlaştırmanın nasıl yapıldığı da etraflı bir şekilde anlatılıyor (s. 210). Ayrıca bkz. Recep Maraşlı, A.g.e., s. 385 vd...

Gerek Türklerde, gerek Kürtlerde Ermeni olarak korunan, Ermenilerin dilsel, dinsel, kültürel değerlerine saygı duyularak, kabul edilerek korunan bir Ermeni yok. Bir Ermeni

ailesi yok... bu bakımdan bu sürece “kurtarma” demek doğru değildir. Bu doğru bir adlandırma değildir. Örneğin genç bir kızı düşünelim. Anası, babası, dedesi, kardeşleri kendisinin gözü önünde katledilmiş. Bu kız güzel olduğu için öldürülmemiş. Müslümanlaştırılıp eve hizmetçi olarak alınmış, ileri bir tarihte onunla evlenilmiş de olabilir. Bu süreci “kurtarmak” olarak adlandırmak yanlıştır. Çünkü insanın ruhsal ve fiziksel yapısı bir bütündür. Ruhsal yapısını ezerek fiziksel yapısını korumak, “kurtarma” olarak değerlendirilemez. Bu ancak yaşama katlanma, zorunlu olarak yaşama kavramlarıyla anlatılabilir. Bu kavramların bile gerçek yaşamı doğru dürüst anlattığı kanısında değilim. Ama Dersim yöresinde Ermeniler, belirli bir süre için de olsa, kendi dinsel ve dilsel kimlikleriyle yaşamış olabilir. Aleviler, Kızılbaşlar arasında böyle bir yaşam olabilir. Ama Müslümanların böyle bir yaşama izin verecekleri kanısında değilim. Müslümanlar, Ermenileri Müslüman yapmayı temel bir görev olarak telakki etmektedirler. Türk, Kürt, Ermeni ilişkilerini ele alırken, koruma-kurtarma etkinlikleri de dikkatten uzak tutulmamalıdır.